

Iz dubrovačko-marokanskih diplomatskih odnosa

Zdravko Šundrica

(nastavak IV.)

Poslije posjeta kod Gosp. zapovjednika, posjetismo također Mons. Luja Seiner, konzula i opunomoćenika francuske nacije, za koga smo također nosili preporučena pisma. On nas primi vrlo lijepo. Pokaza se vrlo privržen našoj naciji, hvaleći se da je u Carigradu upoznao Gosp. Getaldića, koji je bio poklisar, i Gosp. D. Bratisa. U svojoj kancelariji nam je pokazao jedan akt, ili iskaz nekih hadžija saletinskih, koji su kazivali, da su bili skrčani u Tunisu od naših brodova, ali je dodao, da smatra iskaz lažnim i neosnovanim, jer sami hadžije, zapitani od njega, nijesu znali kazati, kakava je bila zastava broda, koji ih je iskrcao.

Dne 4-og rečenog mjeseca, predstavi nam se jedan kraljev pisar, koji je dolazio iz Tangera, i reče nam, da ima naredbu od Nj. Vel., da povede sobom posadu kap. Božovića i dovede je u Maroko, tražeći od nas, da se mi pobrinemo za prevoz. Mi se ispričali, govoreći mu: »Vama je naređeno, da ih dovedete sobom, vi se, dakle,

morate misliti i za njihov prevoz.« I uistinu tako učini, odputovavši s njima 8-og rečenog mjeseca. Ali gospoda Dondibert i Santiago morali su im pripremiti za putovanje nešto dvopeka, da ne umru od gladi,

Kod Gosp. francuskog konzula i kod rečenih španjolskih trgovaca, nastojali smo se obavjestiti o prilikama na marokanskom dvoru, i pošto smo ih upoznali kao poštene i nama privržene ljude, povjerismo im našu namjeru, da mislimo darovati kralju samo dvije kutije, koje sadrže 2000 tvrdih peča. Kad smo im to povjerali, obojica nas uvjeriše, da se takav dar nipošto neće svjdjeti kralju. Ili treba da budu velike sume, ili da ono malo novaca bude popraćeno drugom vrijednom robom. Kad sam to čuo, uvjeren da mi iskreno govore, i kao ljudi koji imaju mnogo iskustva, priskrbih tamo toliko robe, sadržane u računu koji sam podnio, da se moglo napraviti 12 svežanja. Ovu robu sam morao skupo platiti, jer su sve evropski proizvodi. Da sam ovo znao u Kadixu ili Gjenovi, sve bih bio priskrbio sa mnogo manjim troškom, i bolje kvalitete.

Za rečenu Gospodu Dondiberta i Santiaga, donio sam gorespomenuto otvoreno pismo za 4000 tvrdih peča. Prije mogā odlaska odatle, trebalo je uzeti od njih novac, za koji sam mogao suditi, da mi može biti potreban u Maroku, jer u toj prijestolnici nema trgovaca iz Evrope. Videći da mi je to nemoguće sakriti od mog druga, odlučih da ga uvjerim, kako učinih, da sam se odlučio da uzmem taj novac na svoj račun, da ga potrošim ex propriis, da uspijem u poslu, kad bih vidio, da ne mogu na drugi način postignuti sve što tražim, i da uspijem u ovom državnom nalogu, koji se mnogo tiče mogā posla i moje kuće. Uzimajući od rečenih trgovaca novac, i prije nego smo odatle otputovali za Maroko, podmirili smo s njima račune, za sve troškove koje su imali za gorespomenutu posadu kap.Božovića, i najljepše im se za to zahvalili, kako u ime naše, tako i u ime Republike. Koliko za novac s kojim su me snabdjeli, toliko za pomoć koju su mi iskazali.

Na 15-og rečenog mjeseca ožujka, bili smo pozvani da smjesta dođemo na audijenciju kod zapovjednika. Došavši tamo, nadosmo jednog kraljevog pisara sa dva Alkaida ili Čohadara, koji je donio kraljevski nalog rečenom komandantu, da nam dozvoli da krenemo na put, i da nam dade potrebnu pratnju vojnika. Rečeni nalog je bio pročitan u našoj prisutnosti i pred velikom skupinom ljudi u istoj palači zapovjednika. Poslije završenog čitanja rečenog naloga, zapovjednik nam reče, da je spreman dati nam koliko hoćemo vojnika, a rečeni pisar nam reče, da je on došao sa dva Alkaida, da nas doprati do prijestolnice.

Kad smo čuli sadržaj naloga očitovavmo veliko veselje, i rekosmo, koliko zapovjedniku, toliko pisaru, da smo spremni krenuti, i da ćemo brzo potražiti prevozno sredstvo. Oprostivši se, vratismo se u naš stan. Kad smo se vratili, posjetio nas je rečeni pisar i dao nam odgovorno pismo Nj. Vel. na naša pisma iz Tangera i istog Salé, a koje imam čast da vam podnesem. Slijedećeg dana, bilo nam je savjetovano, da uzvratimo posjet rečenom pisaru, na kojem nam se izrazio, da se on ne mora odmah vratiti u Maroko, već da mora prosljediti za Tetuan sa jednim od Alkaida, a da će nam drugoga ostaviti da nas s vojnicima, koje nam mora dati zapovjednik, prati do Maroka.

Poslije posjete doznasmo, da nam Gosp. zapovjednik namjerava dati 20 vojnika za pratnju, pod izlikom, da u šumama harače razbojnici. Toliki broj bio bi nas preskupo stajao, i jer smo bili uvjereni da po putevima nema razbojnika, nego da je tvrdio zapovjednik, samo da što više potrošimo, poslužismo se tajnim putevima da ga razuvjerimo, i davši nešto dobre ruke, uspjeli smo da promjeni rečenu odluku, te nam mjesto 20 vojnika, odredi samo 4 sa gorespomenutim Alkaidom, kojeg nam je ostavio pisar.

Poslije svega ovoga odmah se pobrinusmo, da čim prije nađemo prevoz, i našavši ga, kako stoji u podnesenom računu, dne 20-og rečenog mjeseca, uputismo se iz Salé prema Maroku. Na putovanju iz Salé za Maroko, prolazi se kroz razna sela, koja se sastoje od šatorskih kuća, i preko raznih rijeka, prelaz se plaća, kako se može vidjeti iz računa, koje sam podnio. Prolazi se također kroz jedno središte rečenih sela, koje se zove Paša Kasun Ulgidi, a koje se također sastoji od samih šatora, i u kojem ima sjedište Paša, zapovjednik svih sela. Kad bijasmo u blizini rečenog sela, naš vodič je obavijestio rečenog Pašu, da smo mi ljudi, koji smo poslani samomu kraju. Odmah na tu vijest, izadoše nam ususret mnogi ljudi na konjima, izkazujući svoje veselje pucanjem iz pušaka, i predadoše nam dar, koji se sastojao od jednog brava, 4 kokoši, 3—4 libre masla i jedne posude mlijeka. Pošto smo primili taj dar, savjetovao nam je naš vodič da sjašimo, te da pođemo pod šator zapovjednika, da mu zahvalimo. Ponijeli smo mu mali dar od dvije glave šećera, jedne libre čaja, i raznih drugih sitnica iz naše

opskrbe, ispričavši se da je sav naš prtljag zatvoren, i da nam je nemoguće otvarati ga na putu. Rečeni zapovjednik nas je lijepo primio, i oprostivši se s njime, odmah nastavismo put.

Dne 28 rečenog mjeseca, prispjesmo u Maroko, i od vodiča bijasmo povedeni u židovski geto, gdje također stanuju svi kršćani, i gdje je također hospicij fratara. Nastanili smo se u jednoj kući, koju su nam pripremili naši prijatelji, kojima smo pisali iz Salé. Čim smo stavili nogu u kuću, predstavise nam se dva činovnika, koji nam u ime kralja izraziše dobrodošlicu, i rekoše, također u ime kralja, da pođemo stanovati u hospicij fratara, i da će nam on, kad se odmorimo, dati naredbu da dođemo k njemu na audijenciju. Rečenim činovnicima odgovorismo, zahvaljujući se na dobroti Nj. Veličanstva, da ne možemo stanovati kod fratara, jer je pretijesno, ali da smo našli drugi stan, gdje nam je sasvim dobro, i da ćemo očekivati njegove vrhovne naredbe, da možemo doći da mu se poklonimo. Pri našem dolasku u rečeni geto, nadosmo u istom holandskog konzula, i trgovce svih nacija, koji su pred dva mjeseca iz Mogadora došli u Maroko, po izričitoj naredbi kralja, koji ih, po svom običaju, zove preda se za stvar od ništa, i samo zato, da primi darove, jer nitko ne može doći preda nj, ako ne nosi dar.

U rečenom stanu odmah nas je posjetio holandski konzul, kao i rečeni trgovci, i starješina fratara, koji je na dvoru ima već 15 godina, poput opunomoćenog ministra vanjskih poslova španjolskog dvora.

Dva dana iza našeg dolaska, posjetio nas je Sidi Mokatar, prvi kraljev ministar, praćen od holandskog konzula, koji mu je bio tumač, po naredbi kralja, i odmah nam reče: »Kakav otkup ste donijeli za vaše sužnje, koje imate ovdje?« Na to pitanje, ostao sam malo iznenađen, ali se brzo ohrabrim, te mu rečem: »Kakav otkup? Pri mome odlasku iz Dubrovnika, ništa se od toga nije znalo, i ja ne mogu nikako zamisliti, da će Nj. Vel. tako htjeti uništiti jednu naciju, koja je na osobiti način šticeana od Turske Porte, i Velikog Gospodina, intimnog prijatelja Nj. Veličanstva.« Na to mi isti ministar nadoveže: »Vi ste prodali Rusima dva Mora Nj. Veličanstva.« Na ovo mu također smiono odgovorih: »Kako se, Gospodine, to moglo dogoditi, i kako se jedna bistra pamet može uvjeriti, da bi to bila istina, kad smo mi s Rusima bili u ratu, i od istih uništeni, jer smo bili vjerni Turskoj Porti.« Tada nadoda: »A kakav dar ste donijeli kralju,« govoreći da ima nalog da ga vidi i pobilježi, kako je uistinu i učinio. Čim smo mu ga pokazali, rekli smo mu također, da sobom nosimo dva pisma, jedno od Porte, a drugo od naše Republike. U međuvremenu dok je bilježio, reče: »Mizernog li daral!« Ja odmah odgovorih, da je ovaj dar veći od darova koje šalje i španjolski i francuski kralj. A on mi podsmjevajući se reče: »Kako to može biti?« A ja mu odgovorih: »To je istina, i to će reći svatko, tko pozna neznatnost prostranstva naše države, i veličinu prostranstva rečenih monarhija, a zatim sam naredio našem tumaču, da mu reče na uho, ako nam se pokaže sklonim, i učini nam dobre usluge, da nećemo propustiti, a da mu se ne zahvalimo. Kad je to čuo, pokazao se zadovoljnim i ode sav sretan.

Dne 31 rečenog mjeseca, t. j. slijedećeg dana oko podne, posjeti nas rečeni prvi ministar, govoreći nam, da smjesta dođemo s njime na audijenciju, kod kralja. Kad smo to čuli. Odmah pripremismo dar nošen od 12 židova, koji su išli ispred nas, a mi praćeni od rečenog ministra i našeg tumača iza njih, noseći na rukama na svilemom rupcu, ja pismo od Porte, a Gosp. Dodero od Republike, uputismo se prema kraljevskoj palači. Došavši na jedan trg uz samu palaču, bio nam je dan znak od istog ministra, da se zaustavimo na tom mjestu. Tu tako čekasmo oko jedan sat, okruženi velikim mnoštvom ljudi. Čekajući tako sa rečenim darom, poslije jednog sata vidje se izlaziti iz kraljevske palače kralj na bijelom ko-

nju, praćen velikim brojem ministara, sluga i vojnika, idući ravno prema nama. Kada je bio 15 koraka od nas zastavi se, a nama je bio dan znak od ministra, da mu se duboko poklonimo. Pošto smo se poklonili, Nj. Veličanstvo dade nam znak rukom da se približimo. Poslije toga znaka, približismo se oko 7 koraka, i iznova nam rečeni ministar dade znak, da se na isti način duboko poklonimo. Poslije ovog poklona, opet nam Nj. Veličanstvo dade znak, da se još približimo. Došavši na razmak od sama 4 koraka odprilike, gdje smo se opet morali pokloniti, naš tumač izreče na arapskom jeziku, da imamo čast da se poklonimo Nj. Veličanstvu, da mu nosimo dva pisma, jedno od Turske Porte, a drugo od naše Republike, sa malim darom, prema našim mogućnostima. Čuvši našu poruku, Nj. Veličanstvo odmah reče: »Od kada je pismo Velikog Gospodina?« Odmah mu odgovorismo: »Pisano je pred godinu dana,« i da je razlog takvog zakašnjenja okolnost, što se prvi poslanik razbolio na putu, a ja sam putovao 5 mjeseci, da dođem do Njegovog Veličanstva. Zatim nam reče »Zašto su vaši brodovi iskricali moje hadžije u Suzi i Tunisu?« Na što mu odgovorismo, da to ne može biti, i da se nikad kod nas nije čulo, da bi neki dubrovački brod, od početka naše plovidbe, bio unajmljen za hadžije Nj. Veličanstva. Mi znamo sigurno, da naša Republika daje najstrože naredbe svim svojim kapetanima brodova i svim svojim podanicima, da se lijepo ponašaju sa svim muslimanima, da poštuju njihovu naciju, dok mi živimo pod zaštitom Turske Porte, i knezova njezinih saveznika. A budući je Vaše Veličanstvo najprijateljskiji sa tom Portom, mi se nadamo, da ćemo jednako uživati Vašu visoku zaštitu, i da ćete imati u vidu, potpuno naše uništenje, koje smo pretrpjeli za vrijeme rata sa Rusima, jer smo ostali vjerni Turskoj Porti. Na ovo kralj ponovno nadoda: »Moji hadžije kažu, da su bili Dubrovčani, koji su ih iskricali u Suzi i Tunisu.« A mi mu iznova odgovorismo, da to sigurno nije bilo, koliko mi znamo. Međutim prvi ministar uzme iz moj h ruku pismo od Porte, i pošto ga je izvadio iz omota i pokazao kralju, reče mu: »Potpis je istinit i vjerodostojan.« A kralj se ponovno okrene prema nama, te nam reče: »Zašto ste prodali dva Maura Rusima?« Na što mu dodasmo isti odgovor, koji smo dan prije dali rečenom ministru na takvo pitanje. Pokaza da je ostao zadovoljan takvim našim odgovorom, pa nam reče: »Dobro.« Zatim, okrenuvši se svojim ministrima i činovnicima, zapita ih: »Koji je dan od mjeseca?« Pošto su mu odgovorili da je zadnji ožujka, dade nalog svim svojim pisarima, da naprave proglas i pišu svim zapovjednicima njegovih gradova i njegovih naoružanih brodova, jer je u buduće sklopljen mir sa Dubrovčanima, da ih stoga moraju paziti i s njima postupati kao sa svojim prijateljima, a ono što je bilo, o tome više da se ne govori. Na to, dozvavši preda se, Ivana sina Božovića, reče mi: »Ovaj sin, dosada je bio moj rob, a sada ga vama darujem.« Zatim, okrenuvši se Gosp. Dođeru, reče: »A vama darujem kapetana, i puštam na slobodu čitavu posadu.« S ovim je završila audijencija. Kralj je odmah na istom konju otišao na svoje zabave u vrt, a mi bijasmo povedeni od mnoštva naroda, blizu jedne sobe u Palači, na čijim vratima smo prema spisku predali čitav dar i rečena pisma. I jer sam se ja dosjetio, da ni kralj, ni prvi ministar, ni itko drugi ne zna pročitati i razumjeti pismo Porte, dao sam da naš tumač isto prevede sa talijanskog na arapski, i da nastoji, da ga dobro razumije prvi tajnik pisama, s kojim sam i ja razgovarao, uvjeravajući ga, da će, ako bude znao dobro prikazati Nj. Veličanstvu sadržaj pisma, od nas primiti dar.

Pošto je ovako svršila audijencija, i bio predan dar, vratismo se ravno u našu kuću, praćeni od samog rečenog ministra, i od kap. Božovića i od njegove posade. Kad smo došli kući, rečeni prvi ministar nam je čestitao govoreći, da se nada, kad je početak bio dobar, da će svršetak biti još bolji, i da će nam on biti pri ruci,

kolikogod bude mogao, ali da želi, da mu odmah dademo dar, i to u novcu. Nijesmo mogli drugo, nego da mu dademo dar, naznačen u računu, koji sam podnio, govoreći mu, da je to samo kao znak naše zahvalnosti, a kad za nas isposluje novu audijenciju kod Nj. Veličanstva, da možemo govoriti za vraćanje broda i tereta, što je najveća naša briga, da i u tom slučaju, nećemo propustiti da ga nagradimo.

Slijedećeg dana, naime prvog travnja, dođe nam u kuću veliko mnoštvo činovnika i posluže sa dvora, da prime uobičajeni dar, koji im se daje, kad Nj. Veličanstvo prima na audijenciju. O tome smo unaprijed bili upozoreni od francuskog konzula, koji ima sjedište u Salé, i od naših prijatelja u Maroku. Po njihovom savjetu, nastojali smo, da to obavimo sa što moguće manje troškova, i kako stoji u podnesenom računu.

Poslije rečene audijencije, koju smo imali kod Nj. Veličanstva, nijesmo štedili ni muke, ni napora ni sredstava, da dobijemo privatnu audijenciju, da bismo gorkim suzama prikazali Nj. Veličanstvu naše stanje i našu propast, u slučaju da nam ne bude povraćen brod i teret, ali svaki naš pokušaj bio je uzaludan, i stogod nam je u tom smislu bilo obećano, otkrivajmo da su sve bile laži i izmišljanja da nam izvuku novac. Peti dan iza naše audijencije, doznasmo na veliku našu žalost, da je toga dana bio kod kralja u tajnom posjetu O. Gvardijan, koji zauzima položaj španjolskog ministra, i koji je u ime svoga kralja, posredovao za vraćanje tereta, koji je pripadao Maltežanima, i da je dobio odgovor, da mu je nemoguće povratiti teret, jer je već potpuno raznesen, i da mu je vrlo neugodno, što ne može udovoljiti kralju Karlu, njegovom velikom prijatelju, dodajući: »Pišite kralju Karlu, da ako želi protuvrijednost, da je spreman da mu je dade«.

Ovu vijest smo primili iz usta samoga O. Gvardijana, koji nam je saopćujući je, rekao: »Vjerujte mi, da je izgubljena nada i tereta i broda, jer je odgovor koji sam dobio obična izlika, kad se pouzdano zna, da dosada ni brod ni teret nije dirnut. Doznasmo zatim, slijedećeg dana, da su poslije odgovora datog O. Gvardijanu, poslani tekljici u Mogador, sa najžurnijim kraljevskim naredbama, da smjesta čitav teret bude prodan i raznesen. Za veću potvrdu svega toga, gledali smo vlastitim očima, mnogo robe rečenog tereta, koja je bila izložena na dražbi u samoj prijestolnici. Uz sve to, mi smo nastavili da se služimo svim sredstvima i da neprestano budemo u dodiru sa ministrima i na silu darova, uspjeli smo da nas jedan od sinova kralja, njegov ljubimac, po imenu Mulei Abselen, pozove k sebi. Kad smo biti u njegovoj audijenciji, suzama u očima smo ga najžarče molili, da posreduje za nas kod Nj. Veličanstva i da nam isposluje puštanje broda i tereta. Na tom nam princ odgovori: »Hoćete li samo brod?« Mi mu odgovorismo, da smo mi u isto vrijeme i za teret i za brod. Na ovu našu molbu, ne dade nam drugi odgovor, i otpusti nas.

Nakon jednog dana, kralj pošalje k nama jednog činovnika, da mu pošaljemo gorerečenog sina kap. Božovića, koji pođe ravno u palaču, i povrativši se od istoga, izvijesti nas da nam je kralj dao saopćiti, da mu preko njega možemo staviti do znanja, sve što želimo.

Iako smo smatrali povratak broda i tereta propalim slučajem, radi svih predhodnih vijesti, koje smo imali, i radi svih prilika, koje su nas silile da tako držimo, tim više, što su nam općenito svi govorili, da je sam kralj do skrajnosti prevrtljiv u svim svojim odlukama. Kad nam je rečeni sin Božovića donio rečenu poruku, iznova počesmo gojiti neku nadu, da bi nam mogao dati protuvrijednost, pošto smo znali po pouzdanoj vijesti, da je, protivno svom običaju, dao procijeniti teret. Stoga smjesta dadosmo napraviti na arapskom jednu molbu, čiju kopiju podnosimo, te je predadosmo rečenom sinu Božovića poučavajući ga, kako treba da je uruči, i što treba da govori sa suzama u očima, prostirt pred njegove noge

Dne 10.og travnja, dakle, bila je predana od Božovičeva sina rečena molba, i na povratku iz palače nas izvijesti, da je govorio i plakao, kako je znao i mogao, ali da je sve bilo uzalud; da je predao molbu, i kad je kralj pročitao, da mu nije dao drugi odgovor nego: »Malo po malo«.

U posjetima, koje nam je činio gorespomenuti prvi ministar, i na vječanjima koja smo imali s njim na raznim mjestima, počeo nam je jasno govoriti, da više nema nikakve nade ni za teret ni za brod, ali da se ipak možemo tješiti, da smo postigli najglavnije, a to je mir i sužnje, te da se stoga možemo spremati na odlazak, i pripremati oprostajni dar. Kad sam čuo ovo saopćenje, a smatrajući već sasvim propalim slučajem da dobijem brod i teret, savjetovah se sa svojim prijateljima, kako treba da se vladam, i koliko treba da bude oprostajni dar. Razmišljajući, kad bih reskirao potrošiti onu tisuću cekina, koju sam imao u njedrima, da bi bilo isto što i baciti ih u more, odlučih da se ograničim u daru što je moguće više, i dobavivši tamo razne robe, kako stoji u podnesenom računu, držao sam uvijek spreman rečeni dar, ne mogavši nikad doznati, da li ćemo kasno ili skoro biti pozvani na rečenu audijenciju, jer nam danas govorahu jedno, a sutra drugo, sasvim različito. To je bio, u jednu riječ, jedan dvor i jedan narod, sav pun laži i dvoličnosti, da se nikada ne možete pouzdati u ono što vam kažu, i u ono što vam obećaju.

Razvijajući se stvari na taj način, i nastavljajući mi raditi svaki dan, raznim putevima i sredstvima, dne 23 rečenog mjeseca travnja, iznenada bijasmo pozvani na rečeni oprostajni posjet, kamo je smjesta trebalo otići. Pošto sam dao šestorici Židova da nose dar, uputismo se istim redom kao i prvi put, praćeni od ministra, koji nas je došao pozvati. Došli smo na jedan drugi trg grada, gdje smo, prisjevši našli kralja na konju, među mnoštvom naroda, koji je stajao pred njima sa poklonima i darovima, a on da vrši pravdu. Međutim dok je on vršio pravdu, mi smo stajali na odvojenom mjestu, koje nam je bilo određeno od rečenog ministra, odakle smo mogli sve vidjeti i promatrati.

Od prilike pola sata poslije našeg dolaska, pozove nas jedan činovnik da se približimo Nj. Veličanstvu. Duboko se poklonivši po običaju, i došavši na pravi raz-

mak, kralj nam reče: »Ima šest godina, kako sam ja objavio svim kršćanskim knezovima, da ne dozvole iskrcavanje mojih podanika na drugim mjestima, nego u državama moje vlasti, a Dubrovčani su drukčije radili i prekršili moje naredbe. Također Dubrovčani su prodali dva Maura Rusima, i stoga se smjesta pripremite za put u Mogador, a tamo ćete izložiti vaše zahtjeve Paši Muhammed Benamet, zapovjedniku Dukelle«. I kad je to rekao, odmah okrene konja i ode prema drugoj strani, niti nam je bilo dozvoljeno da izustimo i jednu riječ kao odgovor. Na istom mjestu su nam uzeli dar, a mi potisnuti od mnoštva naroda, bijasmo prisiljeni vratiti se ravno kući, dolazeći za nama, kao iza prve audijencije, veliki broj činovnika i sluga od dvora, da prime ubičajeni dar, od česa se nijesmo mogli osloboditi. Riješimo se kako smo bolje znali, i kako stoji u bilješki podnesenog računa. Druga audijencija, jer je bila potpuno različita od prve, prenerazi nas. Govoreći o njoj sa raznim našim prijateljima kršćanima, i samoća dvora, svi su nam jednodušno odgovorili i kazali, da je kralj potpuno uvjeren o našoj nevinosti, i da zna dobro da su krivi Mlečani, ali da bi želio, da ih mi vlastitim ustima okrivimo, pače me je jedan činovnik izazivao, da mu dadem dozvolu da on to reče u moje ime. Pošto mi to nikada nijesmo htjeli učiniti, da se stoga na drugoj audijenciji tako s nama postupalo, i da nas je uputio u Mogador, da izbjegne griznju savjesti, to nam je lično uskratio opravdanu milost, koju smo tražili.

Čim smo stigli kući trebalo se pripremati za putovanje, i ne mogavši otputovati prije 26.og i sve dotle, dok nijesmo našli jahaće konje. Međutim svakog dana dolazilo nam je mnoštvo ljudi, tko s jednom, tko s drugom izlikom, po dužne im darove. Od toga se nastojasmo riješiti, kako smo bolje znali i mogli. Dne 25.og zatim, t. j. dan pred naš odlazak, dođe k nama jedan činovnik od strane starijeg kraljevog pisara, po imenu Hadžija Mehmed Skirigi, te nam reče, da nam je sam pisar poručio, da kralj apsolutno hoće, da sutra otputujemo, da će on, t. j. pisar također ići u našem društvu, noseći sobom kraljevska pisma kao odgovor Republici i Velikom Gospodinu, i da će nas čekati izvan gradskih vrata, skupa sa vojnicima od pratnje, koji su nas morali pratiti i predstaviti gorerečenom Paši od Dukele.

(Nastavak slijedi).